СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 287. Джерзи Сіти, Н. Дж., субота, 8 грудня, 1934.

VOL. XLII. No. 287. Jersey City, N. J., Saturday, December 8, 1934. THREE CENTS.

БИЗНЕСМЕНИ ЗА ОБМЕЖЕНУ „НАЙРУ"

НЮ ЙОРК. — Краєвий Союз Фабрикантів та Конгрес Американського Промислу закінчили в четвер свої спільні наради, що відбувалися два дні в готелю Волдорф-Асторія, та видали до публичного відома „плятформу для відбудови краю", що зясовує становище фабрикантів до політики федерального уряду.

Ця „плятформа" заявляється за обмеження політики відбудови краю в ріжних напрямах та обмеження часу її тревання до року.

„Плятформа" замітна тим, що перші внескодавці пропонували радикальний виступ проти уряду на назадницькій „плятформі". По довгій і завзятій дискусії „плятформу" значно зліберальізовано, так, що затерто всі виразні виступи проти федерального уряду. Поміркованi фабриканти доказували крайнім консерватистам, що бизнес у краю не може піднестися так довго, поки народови не вибється з голови страху.

БОРОТХБА ЗА ГОДИНИ ПРАЦІ В КОДЕКСОВІМ УРЯДІ.

ВАШИНГТОН. — Від кількох уже місяців у кодексовім уряді для промислу бавовняної одежі йшла боротьба за довготу праці. Група фабрикантів не давала завести в промислі постанови кодексу, що праця має тревати найдовше 36 годин на тиждень. Боротьба покінчилася нарешті тим, що 11 фабрикантів, що противились уведенню в життя цієї постанови кодексу, з кодексового уряду усунено.

ЗІ СЛІДСТВА НАД ФАБРИКАЦІЄЮ АМУНІЦІЇ

ВАШИНГТОН. — Сенатський комітет для розсліду фабрикації амуніції звернув у четвер увагу на фабрикацію амуніції в Америці. Комітет розглядав докази на те, що американські фабриканти амуніції не слухали заборони американського уряду проти вивозу амуніції до південної Америки й Китаю.

Розглядано теж цікаві факти про те, як американські фабриканти амуніції вели пропаганду в Франції, страшачи Францію хемічними зброєннями Німеччини.

ЗАПОВІДАЄ БОЖЕВІЛЬНІ ПЕРЕГОНИ В МОРСЬКІМ ЗБРОЄННЮ.

НЮ ЙОРК. — Сенатор Най виступав тут у Тавн Гол з промовою про відносини між Злученими Державами і Японією та заповідав „божевільні перегони" на полі морських зброєнь.

Говорив сенатор, що в Америці йде завзята пропаганда за те, щоб Америка зброїлася проти Японії, бо Японія зброїться проти Америки. Сенатор доказував, що Японія збільшила свої видатки на фльоту від 1913 року на 140 процентів, а Америка на 197 процентів.

Він теж заявив, що в сенатськім комітеті для розсліду фабрикації амуніції предложено докази на те, що відома амуніційна фірма „Колт Армс Манюфектюрінг Ко." побільшила в роках 1908—1910 свої фабрики, бо знала, що приходить війна.

ЗА НАРОДНЄ ЗДОРОВЛЯ.

НЮ ЙОРК. — На зборах Нюйорської Академії Медицини нюйорський мейор Ля Гвардія виступив з промовою за так звану ґрупову медицину. Він радив Академії зробити начерк закона про те, як можна давати лікарську опіку всім хорим.

У готелі Пенсилвенія відбувалася конвенція так званого першого й другого дентистичного округа Ню Йорку. Зібрані на ньому дентисти прийшли до переконання, що коло три четвертини населення краю не мають відповідної опіки для зубів. Дентисти радилися над тим, як дати цю опіку незаможному населенню. І тут лікарі говорили про потребу соціялізації опіки здоровля.

ЗНАМЕНИТИЙ ПРОМИСЛОВИЙ ВИНАХІД.

НЮ ЙОРК. — Френсиз Ґарвен, президент Хемічної Фундації, показав перед зборами Хемічного Клюбу тканину, подібну до штучного шовку, рейону, зроблену з дерева сосни. Процес виробу рейону придумано й удосконалено в Італії й Німеччині, а процес виробу нового суроґату придумав Чарлз Ґерті зі Савани, Джорджія. Грозить він революцією в цьому промислі, бо знижує кошти виробу штучного шовку на половину.

Новий штучний шовк виробляється з сосни, котрої є подостатком у лісах південних стейтів Америки.

ЗАГАДОЧНА СМЕРТЬ ВІДЛЮДКА.

БРУКЛИН (Ню Йорк). — Поліція знайшла тіло Демяна Табінського, старого відлюдка, що жив самітний від чверть століття в тому самому мешканю. Смерть відай наступила наслідком удушення. Поліція догадується, що вбили його злодії, що хотіли ограбити цього відлюдка, котрий здавна був відомий як скупар, але від кількох місяців почав показувати свій маєток, даючи забави в своїм мешканню, помагаючи гроші потребуючим сусідам та обдаровуючи щедро сусідню римо-католицьку церкву. Це видно стягнуло на нього увагу грабіжників. Поліція рахує його маєток на 100,000 долярів.

ЧИСТКА В РОСІЙСЬКІЙ КОМПАРТІЇ.

Внаслідок чистки, що її переведено останніми днями в московській компартії, 60 відсотків селян перестали бути її членами. З тих 60 відсотків — 23 і пів відсотка селян взагалі виключили большевики з компартії, а 37 і пів відсотка селян здеградували до ролі симпатиків. Виключено теж з комуністичної партії внаслідок чистки 18 відсотків залізничників і 16 відс. фабричних робітників.

ВЧИТЬСЯ ВІД ДИКУНІВ ЛІКУВАТИ ДИТЯЧИЙ ПАРАЛІЖ.

Страшна недуга, звана дитячим паралїжем, сильно поширена між індіянськими племенами в диких бразилійських пралісах. Одначе вона не являється такою страшною для тамошніх червоношкірих, як для білих людей. Німецький медичний дослідник і бактеріольоґ, д-р Отто Фоґт фон Сікінґен, що виїхав у ті праліси в пошукуванню спеціяльної смоли, в якій знаходиться рад, викрив, що тамошні Індіяни завжди успішно лікують дитячий параліж виваром зо шкіри гадюки, якої імя незнане природознавцям. Сікінґен має багато таких гадюк, а кілька вислав до Ню Йорку для досліду.

ЯПОНСЬКА СОЯ ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ.

Лондонський часопис „Дейли Геральд" пише, що між Японією і Німеччиною настав торговельний договір, що на його основі Німеччина має імпортувати річно 1,000,000 тон сої з Японії, даючи зате в заміну Японії муніцію і хемічні продукти.

До Японії їдуть 500 німецьких летунів та інжинірів, щоби припильнувати виконання договору.

Соя це стручкова ростина, широко поширена в Японії і в Китаю. Її зерна мають багато білка і товщу. Сою споживають; з її насіння витискають товщ до їдження і для технічних цілей.

ЗРІСТ СТРАЙКІВ У ПОЛЬЩІ.

Статистика страйків у Польщі виказує, що скількість страйків зросла в другому чвертьрічі цього року в порівнанні з другим чвертьрічем минулого року на 65 процентів.

ЯК ВОНИ ВІДПОЧИВАЮТЬ І РОЗВАЖАЮТЬСЯ.

У большевиків тепер у моді слово: „культура". Без нього не обходиться тепер ніяке речення. В Большевії люди „культурно" їдять, „культурно" розважаються та навіть... „культурно" сплять (?!). А ось „Червоний Гірник" подає ближчий малюнок тої „культурности" в наступних словах:

„Громадськість міста не забула повної бездіяльности парку культури та відпочинку ім. „Правди" в 1933 році. Ще більш обурені були трудящі тим, що цього року справа не покращала. Місце культурного відпочинку було і є місцем „нудьги, пилюги та нічних пянок. Жадне приміщення парку не використане за прямим призначенням, хоча хвора фантазія керівників парку й розташувала їх у багатьох місцях... Скрізь бруд, пяні хулігани й лайка"...

САСКАЧЕВАНСЬКІ ДУХОБОРИ ПЕРЕСЕЛЯТЬСЯ ДО БРІТІШ КОЛОМБІЇ.

В Саскачевані жиють 6—8 тисяч духоборів і мають коло 36 тисяч акрів землі. Провідник духоборської секти, Петро Веригін, старається знайти купців на духоборську землю в Саскачевані, а, продавши її, переселити духоборів на землю до Брітіш Коломбії. Духоборська громада в Брітіш Коломбії має звиш 40 тисяч акрів землі, з чого багато необробленої. Нові поселенці осілиб на тих необроблених землях.

МАТИ І ДОНЬКА ПІД ЗАМІТОМ ВАЖКОГО ЗЛОЧИНУ.

У Басівці біля Львова помер серед загадочних обявів І. Клімович. Загадочною смертю Клімовича зацікавилася поліція, що повідомила про це судову владу. Похорон Клімовича здержано, щоби перевести секцію трупа. Секція виказала, що Клімовича отруїли. Підозріння впало на жінку і доньку Клімовича. На доручення слідчого судді їх арештовано і відставлено до вязниці у Львові.

ЦІКАВІ ФАКТИ З ПОДРУЖОГО ЖИТТЯ МАЛАЯСЬКИХ ПЛЕМЕН.

Недавно повернувся до Сан Франсіско визначний антропольоґ, д-р Едвін М. Леб, професор каліфорнійського університету. Він прожив шість місяців між дикими малаяськими племенами, прослідкуючи їхнє життя, а особливо справу подружого життя. Цікаві новини привіз він цивілізованому світови. Приміром, довідався, що в малаяському племені Мінанкабав жінка винаймає собі мужа від його матери. Цей найманий муж має право бачити її лише тайком і нічю. Коли чоловік прийде нічю до її житла і не застане її, це значить, що вона вже „розвелася" з ним. В сусідньому племені, Батак, чоловік купує собі жінку й показується людям щойно тоді, як жінка народить дитину. Розводи між Батаками не існують. Навіть найгірша жінка дорого коштує тут, тому Батакови поплатніше карати жінку за всякі провини і далі жити з нею, як розводитись. Лише коли жінка нездібна родити діти, Батак перестає жити з нею, а її родичі мають дати йому другу жінку зовсім безплатно.

В племені Ментаваї жіноцтво виконує найтяжчі роботи. Чоловіки не вміють і не хочуть працювати. Ментаваєць жиє собі окремо від своєї жінки, яка має дбати про їхні діти, а „жениться" з нею і жиє в її димі щойно тоді, як діти підростуть і можуть заробити на вигідне життя для нього.

ПОМИЛКА ЛІКАРЯ.

Недавно привезли зі села Угриня 11-літнього хлопчину до лікаря, доктора Синенького, котрий, розпізнавши у дитини в останній стадії дифтерію, хотів негайно перевести операцію горла, заявляючи, що ніякі ліки тут не поможуть. Батьки дитини пішли ще по пораду до лікаря Жида, який записав звичайне полокання і післав їх до дому. Дитина не доїхала до дому і померла. Лікареви Жидови і не в голові, що можна було вратувати життя одної нашої дитини.

ЗАМІСЦЬ ДО ВІНЦЯ СЛАВИ, ДІСТАВСЯ ДО ТЮРМИ.

Недавно мали мешканці Куритиби (Бразилія) нагоду бути свідками шумної реклями, яку зробили місцеві Поляки і деякі їх бразилійські прихильники на честь нібито найбільшого світового силача, Збишка Циганевича. Все було би добре, і був би польський силач заживав світової слави, колиб не одержані в останніх днях з Ріо де Жанейро повні газетярські відомости, що Збишка Циганевича і його товариша Новину столична поліція арештувала і посадила за крати за прилюдне обманство. Циганевич думав, що столичну публику дасться йому чимбудь здурити, коби тільки зазнати розголосу, а тимбільше зібрати багато гроша. Але неборак дуже в тім помилився. Махінація його вийшла зараз на яв, бо він зі своїм товаришем відмовився змагатися з бразилійським силачем, що не пристав був до спілки кількох ошуканців, яких втягнув до своєї кліки Збишко Циганевич. За прилюдне ошуканство публики поліція обох польських спортовців таки на місці арештувала і засадила до Іванової хати на відпочинок. — („Праця").

ЩЕ ОДНА ЛЮБОВНА ТРАГЕДІЯ.

23-літній Адам Кондратюк з села Ганна, володавського пов., будучи на забаві в селі Довгоброди, закохався в своїй далекій своячці, Ганні Кондратюківній. Дівчина відповіла йому взаїмністю і молодята хотіли побратись. Але на перешкоді тому стояли родичі. Тоді хлопець з дівчиною постановили позбавити себе життя. В тій цілі пішли до села Харси і там на березі річки Кондратюк вистрілом з револьвера вбив дівчину, після чого поповнив самогубство, вистріливши в околицю серця. Дівчина лишила прощальні листи. Солтис села Харси знайшов їх обоє, але дівчина була вже мертва. Кондратюка в непритомному, майже безнадійному стані відвезли до шпиталю у Володаві.

СМЕРТЬ З ВИНИ ЗНАХОРКИ.

В селі Осинки, кобринського пов., була широко відома знахорка і баба-повитуха, Катерина Бриштель. До неї звернулась між іншими Ганна Давидюк з Дивина біля Кобриня, якій баба зробила недозволену „операцію", щоб зігнати плід. Але наслідки тої „операції" були для Давидюкової смертні; вона померла в дорозі до шпиталю від зараженя крови. Знахорку арештували.

КОНКУРЕНТИ ДЕРЖАВНОЇ МЕННИЦІ.

Ст. Зигмунт і Бр. Стемпович, мешканці села Перемилова, копичинецького повіту, підробляли і пускали в обіг польські монети. Приловлено їх у Хоросткові й відставлено до чортківської тюрми. Недавно відбулася проти них перед лавою присяглих розправа, у висліді якої трибунал засудив першого на 5, а другого на 3 роки тюрми.

СКІЛЬКИ МЕШКАНЦІВ МАЄ МОСКВА?

На основі урядових даних 1. січня ц. р. мала Москва 3,613,000 душ населення. В січні 1913 р. було всього 1,665,800.

ЧЕРВОНИЙ ТЕРОР ШАЛІЄ

ЛОНДОН. — Англійський кореспондент з Варшави доносить, що вже розпочався масовий терор у Росії й розстріляно понад 200 осіб, сумарично, по слідстві, якого так якби взагалі не було, бо засуд видавано на підставі донесення чи підозріння. Між розстріляними були жінки і діти. З судового подвіря, де відбувалась екзекуція, чути було що хвилі віддані сальви. Кажуть, що вже розстріляно й Николаєва, вбивника Кірова. Інші твердять, що тільки розстріляно його жінку, дві дочки і синів та його 85-літню матір.

Сталін дав приказ до масових арештів і розстрілів.

СМЕРТЬ ВОРОГАМ!

МОСКВА (Росія). — Яких 10,000 людей приглядалися похоронному походови, в якім несли урну з попелом Кірова. На переді походу несено величезний афіш, на якім було виписано величезними буквами „Смерть нашим ворогам!" Сталіна й інших високих совєтських урядовців стерегли найвірніші частини совєтської ґвардії.

ЮГОСЛАВІЯ ВИКИДАЄ ТИСЯЧІ МАДЯРІВ.

СЕҐЕД (Угорщина). — В цім пограничнім місті панує велика паніка. Напливає з кождим днем чимраз більше вигнанців-Мадярів, яких югославський уряд виселив з Югославії. Покищо наспіло тих виселенців коло тисячі. Відсилають їх по більшій части до Будапешту. Югославія заповідає, що позбудеться зі своєї землі незабаром усіх Мадярів, яких там, кажуть, є понад 20,000. Між ними є особи, що жили на югославській території десятки років.

СЕРБСЬКІ ЖОВНІРИ ВВІЙШЛИ НА МАДЯРСЬКУ ТЕРИТОРІЮ.

СЕҐЕД. — Відділ сербських жовнірів перейшов мадярсько-югославську границю і ввійшов на мадярську територію. З тяжким трудом вдалося здержати мадярських офіцирів від наступу на сербський відділ. В кождій хвилі може тут прийти до воєнного конфлікту. Панує переконання, що Югославія зґромадила велику силу війська над границею і готова кождої хвилі ввійти на мадярську землю.

ПРОДОВЖИЛИ ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ.

ПРАГА (Чехословаччина). — В чеськім парляменті була гостра дебата над військовою службою, яку продовжено до двох років.

І РУМУНІЯ ЗБРОЇТЬСЯ, ХОЧ НУЖДА В КРАЮ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Рішено завести новий податок на суму $20,000,000, потрібних на зброєння.

АТАКУЮТЬ Д-РА НАЗАРУКА ВЖЕ ЗІ ВСІХ СТОРІН.

ЛЬВІВ. — Д-ра Осипа Назарука почали вже атакувати зі всіх сторін, від католиків і монархістів до радикально включно. Атакують його за руїну церкви і боротьбу, оперту на фальші й облуді.

ПЕРЕД СУДОМ ЗА АКАДЕМІЮ В ЧЕСТЬ ЕПИСКОПА БУЧКА.

ТЕРНОПІЛЬ (Галичина). — Старосто в Скалаті засудило о. Івана Цимбалу на 50 злотих гривни, або 5 днів арешту за влаштування академії на церковнім майдані в Колодіївці в честь епископа д-ра Івана Бучка. Священикови закидують, що він вжив протидержавних слів, коли говорив „Витаємо тебе, високий і достойний архиєрею-владико, враз з цілим народом українським на нашій землі української", що триюмфальні ворота прикрасив жовтоблакитними хоругвами та що молодь на академії мала жовто-блакитні прапорці.

„БОЖЕ, ЦОСЬ ПОЛЬСКЕ" У ПРАВОСЛАВНИХ ЦЕРКВАХ.

ВАРШАВА (Польща). — Православний митрополит Діонізій видав підчиненим дієцезіям розпорядок, щоб у православних церквах у Польщі, у державні свята, себто 11 листопада, 3 травня, в іменини маршалка Пілсудського та при відповідних нагодах святочних богослужень після відправи співали на закінчення гимн: „Боже, цось Польске".

Митр. Діонізій покликав теж комісію, яка має перекласти православні літургічні тексти із староcлавянської на польську мову. Комісія має почати працю в найкоротшім часі.

МИТРОПОЛИТ ШЕПТИЦЬКИЙ ДО Д-РА КОСТЯ ЛЕВИЦЬКОГО.

ЛЬВІВ. — Зприводу 75-літних уродин д-ра Костя Левицького наспіло до ювилята між іншими і письмо від митрополита Андрія Шептицького, в якім пишеться таке: „Не можу поминути таких світлих і знаменитих роковин, щоб не відозватися до Вас з проханням приняти мої найщиріщі гратуляції і побажання. Дійсно, гарну маєте за собою минувшину, тісно звязану з усіми найважнішими подіями нашої історії. Тому справедливо, щоб у нинішній день всі Українці зібралися кругом Вас, щоб Вам заявити свою найщирішу і найглибшу пошану та вдячність за Ваші труди, жертви та невтомну працю за свої довгі літа".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$ 7.00	One year	$ 7.00
На пів року	$ 3.75	Six months	$ 3.75
На три місяці	$ 2.00	Three months	$ 2.00
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.00	Six months	$ 5.00
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237 — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВІДПОВІДНИЙ ЧОЛОВІК У ВІДПОВІДНІМ МІСЦІ

Англійський нарід, нині хто зна, чи в самоуправі не найбільше досвідчений нарід у світі, виробив про вибори знаменитий клич: THE RIGHT MAN IN THE RIGHT PLACE! Цим правилом можна би міряти всякі вибори, в державі, чи в церкві, послів до парляменту, представників за границею, чи урядників у малій орґанізації. Цим правилом можна буде зміряти вибори по місцевих відділах Українського Народного Союза, що відбуваються цього місяця на річних зборах. Ці вибори покажуть, наскільки члени відділу розуміють свої права й обовязки як члени відділу, як члени організації і як громадяни народу й держави.

Для доповнення до англійського правила треба тільки знати, чого вимагає кожде місце.

Отже в відділах У. Н. Союза на уряд предсідника надається така людина, що вміє провадити засідання й збори. Отже людина, що поводиться поважно й уміє заставити людей так поводитися. Що вміє розглядати справи справедливо. Що любить порядок і вміє його вдержувати. Це звичайно буде людина, що має вже досвід у веденню відділових справ, отже людина, що займала вже інші уряди, людина з більшим товариським і життєвим досвідом.

На уряд касієра надається людина, що орудувала вже чужими грішми, а ніколи їх не рушила для себе. Для цього уряду треба теж певного більшого знання рахунків, як для інших урядів у товаристві, та знання хоч такого діловодства, якого вживається у відділі.

На уряд секретаря надається людина, що вміє добре письмо, що знає діловодство, що знає добре бизнес організації, себто розуміється на обезпеченях, які дає У. Н. Союз, та має охоту присвячувати багато часу для організації. Це звичайно зі становища У. Н. Союза найважніший уряд у відділі.

Інші відділові урядники повинні бути підобрані в подібний спосіб: на кождий уряд людина, що з усіх людей у відділі на цей уряд найкраще надається.

Контрольори теж повинні бути вибрані дуже обережно. Вибирати тут треба не людей, що люблять іншим дошкулювати, або несправедливо когось чорнити, ні людей, які не дбають, чи в товаристві все в порядку. Треба вибрати людей, що стоять не запринтелів чи кумів, а за правду й справедливість і за добро організації.

Д-р Нестор Нижанківський.

НАШІ МУЗИЧНІ БОЛЯЧКИ

Добродійні концерти.

Маємо дуже багато і дуже ріжних болячок. На кожному полі, у кожній ділянці. Про них говоримо, пишемо, дискутуємо. Тільки „на музичному фронті" ніби „без змін". Тут чи там вискочить якась академія, ювилей, ікс-ліття якоїсь установи чи інше „народне свято" і все це з обовязковою „концертовою частиною", яка здебільша має стільки спільного з даним „підприємством", скільки китайська фільософія з мунулорічним снігом.

Винятки рідкі. Часом чуємо про „концерт" для вшанування памяти такого-то (подумаєте музики? ні!) — поета, часом навіть громадського чи іншого діяча. Та найчастіше чуємо про „концерти" на таку чи іншу „добродійну" ціль якогось товариства, яке потребує грошей,—отже „влаштовує" концерт. Це — на думку даного товариства — найпевніше й найдешевше. Салю воно „повинно" дістати задурно і виконавці „мусять" виступати задурно, бож ціль концерту така висока, що ніхто не сміє відмовитись! А публика буде мусіти прийти. Щоби не прийшла на концерт на „таку" ціль? Неможливе! Виключене!! Вправді недавно подібний концерт якогось іншого кружка „випав слабо" (малощо не доплатили!), але це щось зовсім інше! „Їх" товариству таке не може трапитись!

Але трапляється це й „їх" товариству. В результаті: жаль до публики, яка давно перестала зворушуватись не тільки добродійними гаслами, але навіть добродійними концертами. Те саме з іншими концертами, для вшанування памяти, з нагоди ювилею, чи іншої „оказії".

Відповідь нелегка. Тому зачнемо — як кажуть наші селяни — „з кінце" — та поставимо питання: Як виглядають такі концерти як концерти? Відповідь на те питання дали ми вже вище: публика перестає ходити на ті зборища з т. зв. музичними продукціями, які разом узяті або взагалі не є ніяким концертом, або поганим. Навіть тоді, коли поодинокі точки окремих виконавців можуть бути дійсно концертові. Подібно як те, що прегарні лякеровані чоботи, червона краватка і фрак — ніколи не творитимуть гарного одягу.

Як організують у нас концерти.

Знову насувається питання, чому навіть ці добрі виконавці допускають до так зложених програм? В тім то й річ, що в більшости випадків самі виконавці не мають великого голосу в цій справі, бо до них майже ніколи не звертаються, щоб вони склали програму, тільки їх просять „виступити з (одною чи кількома) точками". От вони йдуть на естраду „з точками", підібраними якнебудь, бо всеодно нема чого „садитись", бо й найкраща річ мусить пропасти серед „торговлі мішаними товарами" — як називають музики такі збирані концерти. І,мабуть мають рацію... До цього додаймо ще й матеріяльну сторінку справи. Аранжери і відвідувачі таких (добродійних чи взагалі) концертів, на яких виконавці виступають без заплати, — дуже часто не здають собі справи з того, що такий даровий виступ обходиться артистови подвійно, а то й потрійно дорого. До праці над собою для даного виступу треба ще додати ефективні грошеві видатки, такі як поправу, доповнення чи відсвіження одягу, необхідні дрібні видатки, що дає цілком поважну суму, головно у жінок.

Не порушую тут справи, так би сказати амортизації капіталу, витраченого на довголітнє дуже коштовне навчання музики. Про це ніхто з наших артистів навіть не мріє! Одинокою формою цієї амортизації витраченого капіталу є майже виключно педагогічна діяльність наших артистів. Жити з виступів — це покищо недосяжна і в наших обставинах цілком нереальна мрія! Але до одного мають наші виконавці вповні оправдану претенсію: щоби наша суспільність здавала собі ясно справу, щоб заспокоювати свій музичний голод більш-менше примусовою появою артистів на одним чи двох „добродійних концертах" це не тільки негідне назви „інтелігента", але це такий самообман, що може фатально відбитись на загальному рівні нашого життя, з якого ніяк не можна відсунути музику. Але ту добру, плекану, розвивану музику, музику-мистецтво. Ту музику, яку в усіх культурних народів вважають за один із найважніших чинників духового життя і яка навіть є обовязковим предметом навчання в школі.

Не так, у світі.

Наші дійсні концерти світять пустками. В результаті їх чимраз менше, бо виконавці не всилі покривати постійні недобори. Наші музичні товариства сплять сном блаженних... Наші співацькі товариства (як іще взагалі животіють!) тупцюють на місці. З одного боку кричать, що „нема що співати", а з другого боку у наших композиторів лежать стирти невиконуваних, або мало виконуваних творів. Просто несамовито вражає факт, що один з наших чільних композиторів (д-р Зиновій Лисько) не діждався ні одного виконання якогонебудь свого хорального твору, хоча живе від ряду літ між нами!

Характеристичні подробиці.

Брак фахових, за свою важку працю хоч мінімально винагороджуваних диригентів, робить із членів хору „людей безперечно доброї волі та шляхотної охоти", нерідко мучеників, яких не вчать, а яким вбивають поодинокі твори досить у голову, що їм це все обсторчортіє. Не диво! І та найкраща річ, коли її повторювати безконечно — набридне. Тому так часто чуємо голоси: давайте щось такого, що ми могли би відразу заспівати, щось лекшого. І тоді, разом з „диригентом" (який уже не мусить навчати річи, якої або сам не простудіював, або якої він просто не розуміє, або до неї як слід непідготовлений!) — тоді всі разом вертаються до літератури з „давно минулих часів" і — дивуються, що люди або взагалі не йдуть на такий концерт, або, коли вже прийшли, то балакають „собі". Коли їм звернути увагу на те, що перешкаджають іншим слухачам, вони направду обурюються на нетактовність... тих, хто прийшов на концерт слухати музики, а не на балачки чи на цукорки. Наш славний співак М. Менцінський розповідав раз про одне місто: „Як я співав голосно — публика говорила теж голосно, а коли я співав тихо — публика теж тихонько балакала. Дуже музикальне місто!"

Може таких цілих міст у нас вже нема, але поодиноких таких „музикальних" людей найдемо ще нині дуже багато.

Чому я про це все розбалакався? Чи на те, щоби відібрати людям решту охоти до музики? Щоби до краю зневірити їх у їх починах? Ні!

Голос народу.

На щастя, не тільки я, але й найбільший ворог нашого народу не може нині вирвати нам з рук тої величезної зброї в боротьбі за існування нашого народу, яким є музика. На щастя, ролю музики, її спонуки, як: творчість, самодисципліну, успішність збірної праці для ушляхотнення одиниці, змагання до краси і щастя і т. д. — зрозуміли у нас широкі маси. По селах і містечках повстають хори, дуті орхестри, музику застосовують як виразник нашого життя майже на кожному полі, при кожній нагоді. Села шукають і добре оплачують тих, хто годен їх навчити. Ці люди твердої дійсности зрозуміли відразу, що життя без музики неможливе і що провід у цьому мистецтві мусить бути в руках фахівця, та що тому фахівцеви, як що він має дійсно фахово зробити своє діло, треба дати таксамо можливість прожитку з його фаху. Доба аматорського дилетантизму у провідників музичного мистецтва безповоротно минула. Тільки робота кваліфікованих фахівців може дати дійсні успіхи. І за те треба таксамо заплатити, як платимо пекареви, адвокатови, кооператорови, чи якому іншому фахівцеви. Тоді з одного боку той фахівець буде старатися зробити свою роботу якнайкраще, з другого боку суспільність буде дійсно зацікавлена в даному ділі, його розвитку й успіху.

Голоси міста.

Так. Село і містечко зрозуміли вже це. І зрозуміли це не тільки теоретично, але дійсно. Не тільки до глибини переконання, але до глибини... кишені!

На жаль, місто ще йде позаду. Людей, які не підуть на концерт, бо вони „умовилися на партію „рамі", або таких, які „вже чули" того чи іншого виконавця — знайдете ще дуже багато! Та найчастіше чуємо таке: „Дайте мені спокій! Увесь вечір слухати тільки фортепян чи сопран, чи якогось іншого одного виконавця — менше це нудить! От, якби ще щось було попри те, то інша справа!"

Вихований на „ґрайзлерні" добродійних концертів громадянин у своїй наївности часом навіть не підозріває, що причина „нудоти" та взагалі непорозуміння музики є тільки в них самих. Треба вміти слухати, а на те, щоби вміти слухати, треба навчитись слухати. Не пасивно приймати музику, і то тільки таку, що сама „лізе в ухо", але треба активно старатись пізнавати різнорідні засоби, якими оперує музика. Тільки тоді стане музика дійсною насолодою, бо внутрішньою потребою не тільки вражливої, але й думаючої людини!

Не забудьмо, що людина, яка живе в тиші й малорушності сільського життя, цілковито розгублюється у вирі більшого міста. Не дивуймося, як, коли непривичне вухо не може слідкувати — хочаб за такою дрібницею, як більша скількість тонів у короткій хвилині! Щож говорити про саму музику, яка остаточно є конкретизацією тих думок чи настроїв, яких не можна було висказати ніяким іншим родом мистецтва, та для яких вислову має музика найбільш нетривкий матеріял — тон, що повстає в часі і пропадає, відразу гине, а щоб виробити цей тон, треба покласти довгі роки праці — крім відповідної здібности в цьому напрямку, званої музичним талантом!

Ми й інші народи.

Багато зла в цій справі наколи самообман, що ми його постійно і вперто підтримуємо — буцімто ми, Українці, архимузикальна нація. І з цієї рації нам не треба ніяких приготовань. Ми й так все знаємо, все розуміємо.

Боюся, що мене можуть побити за „єресь", що ті зараз скажу.

Що в нас є більше здібности приймати музику, як в інших народів, це правда. Але у великій мірі це решткі придбаної предками музичної культури, яку вони творили й плекали віками. Ми користаємо з цього, хоч утратили звязок із самим активним культивуванням цього мистецтва, яке колись розвинули ми були до того, що воно було предметом „експорту" для південної і східньої Европи.

Та світ іде вперед. Одні з наших колишніх учнів нас перегнали, інші доганяють. А ми? Дальше вмвіваємося самообманом, що сам факт, що ми Українці — вистарчає для безспірного признання нашої музикальности! І нині, коли ті, що стоять на передових позиціях нашої музики, побачивши прірву між нами й рештою культурного світа, стали цю прірву заповнювати, за своєю велитенську працю, за героїчне зусилля поставити нашу музику у перший ряд разом зі здобутками інших народів, за страшну натугу доконати цього в наших обставинах — за все це стрічали вони густочасто непорозуміння, та — найстрашніше, що може бути — байдужність до діла, яким гордиться кожна нація, а яке в наших обставинах є одним із чинників самозбереження народу!

А всеж треба нам вірити у те, що коли наші т. зв. „низи" зрозуміли велитенську ролю музики в житті нашого народу, то недалекий той час, коли всі верстви нашого громадянства зрозуміють і активно підтримають самих себе у загальному розумному і практичному в наслідках плеканні музичного мистецтва. В такому плеканні, яке повинно бути, та закине дотеперішний самообманний, загумінковий вузький непродуктивний спосіб музикування! — („Діло").

ГОЛОВНИЙ ФАКТ ВЕЛИКИХ МОДЕРНИХ ПЕРЕМІН.

Г. Г. Велс, один з найбільших англійських модерних письменників, пише в своїй статті про „нову фазу людських справ" в одним англійськім тижневику:

Першим фактом у переміні умовин людського життя за останніх 150 літ був зріст цілої людської діяльности. Щодо цього всі люди годяться. Всюди видно гідний подиву зріст сили й обсягу й скорости людської акції. Людині, що давніше була повільним пішоходом, ручним-робітником, що мав до помочі тільки віз, запряжений конем, або силу водного чи вітрового млина, людська винахідливість і науковий дослід додали скорість вітру, силу громовиці та таке велике значіння й таку скору подачу знання, що людина стала майнощо не всевідучою.

В. Будзиновський.

З МОНАСТИРЯ.

11)

— Барицька з утіхи аж підскочила, сплеснула долонями, обіймила Андрія за шию і виціллувала.

— Передчасно не тішся, — сказав Барицький холодно. — І ти, хлопче, двічі змір, заки раз утнеш. Що тобі прийде з того? Хоч її видобудеш з монастиря, то не для себе. Вона проти тебе ще більше затнеться.

— Як не будете з нею панькатися, як гордійського вузла не будете розмотувати, а розрубаєте його, то кінець буде добрий. Свого мужа, такого мужа, як я, вона полюбить!

— Якжеж ти гадаєш той гордійський вузол розрубати?

— За гроші хіба знайдеться такий піп, що звінчає її з мною, хоч би звязану і закнебльовану!

— То страшне! — замітила Барицька.

— Страшне, та доцільне і вашу доньку зробить щасливою.

Бачучи рішучість Андрія, Барицький запалився до його наміру. Вони оба зараз розпочали укладати плян.

— Найважніше, знайти бодай одного місцевого помічника, — сказав Андрій.

— Такий знайдеться — запевняв Барицький. — В самім Устю є очайдух зпід темної звізди. Нарайчик пишеться. Він помічник римаря Грибчука. Зайди до Грибчука замовити у нього яку роботу. При тій нагоді познакомся з Нарайчиком. Будьтоби ти хочеш позискати його, щоби припильнував роботу, запроси його до шинку. Балакаючи з ним, виміркуєш, чи міг би бути тобі помічником в сім ділі. Тільки будь обережний і не зараз виязди з твоїм наміром.

— Маєте такого попа, що пішов би нам на руку? — спитав Андрій.

— Маю по тім боці Дніпра. Як її возьмеш підступом чи силою, то тобі й так довший час не лишатися тут з нею. Забагато було би крику і клопоту. Вже се, що сталося, наробить гармідеру. Але ще гірше буде, як викрадеш її з монастиря.

— Я гадаю втекти з нею просто, до нас. Так далеко звідси, ніхто не буде знати, яким способом я прийшов до жінки. Як нас тут не буде, то шум скоро втихне.

— Саме те я хотів сказати. Просто звідси поїдеш з нею шляхами на Полтаву. Втікаючи звідси, переправишся на той бік Дніпра, до Нижнева, або доїдеш до Нижнева лодкою. Недалеко звідтам в Кутиськах є піп, до котрого дам тобі грамоту. В тій грамоті зобовяжуся зробити його парохом в Данильчині, вивінувати парохію стома моргама орного поля і стома моргами інших ґрунтів. Також звільню його від всяких чиншів і данин в користь двора. В грамоті зобовяжуся зробити се, як мою доньку Гальшку звінчає з тим, що її приставить до нього і йому передасть сю грамоту.

— Мене в грамоті не назвете?

— Гадаю, що ліпше промовчати. Чейже грамоти не даруєш Савичеви!

Андрій і Барицький одночасно розсміялися.

Грибчук зараз рано довідався, що Гальшка справді в ночи втекла до монастиря, що в ночи також пропав гайдук Мартин Забарич і що в дворі мали його за спільника Савича. Коли показалося, що Гальшка не втекла з козаком, а опинилася в монастирі, двірські люди вгадували, що Забарич пропустив Гальшку крізь ланцух вартівників. Потерпаючи, що його за те скарають буками, він утік.

Вже знаючи, що Забарич не шпигун Барицького, Катуля пішов до нього до комори. Заніс йому чарку горівки, студеницю, хліб і кухоль меду.

— Твоя правда, — сказав. — Як хочеш утікати, то аж в ночи. Днину мусиш пересидіти у мене, щоби тебе хто не побачив. В ночи дістанеш лодку і махай Дніпром у світ за очи!

— Я ще й брата хотів би взяти з собою, — сказав покірно Забарич. — Як би можна, то й сестру.

— Ще може тата, маму і... дівчину?

— Я тата і мами вже не маю. Дівчини ще не маю.

Катуля хотів якнайскорше звістити козака про те, що сталося з Гальшкою, тож сказав:

— Тепер не маю часу балакати з тобою, бо мушу вийти з хати. Сиди тут в коморі. Як вернуся, то може вигадаємо щось.

Катуля пішов до Грибчука і той завів його до скритки Савича. Вість принесена Катулею, троха осолодила горе козака. Врадувала його та певність, що дівчина не дістанеться іншому. Лице Савича стало прояснятися, бо в його голові кільчилася нова надія дістати Гальшку. Розмову перебив питанням, зверненим до обох:

— Чи ви знаєте монастир?

— Я був там тоді, коли його збудували, ще заки зіхався черниці, — відповів Катуля.

— Я також тоді був там. Про те, як там тепер є, знаю лиш з оповідань тих, що бувають у черниць, — додав Грибчук.

— Не можна би дівчини викрасти? — знову спитав Савич.

— Цілий монастир можна би вкрасти, як би було ким, — сказав Грибчук, сміючися.

— Викрасти, не така то велика штука, — додав Катуля.

— Та що потому? Проти нашого брата вся шляхоцька братія. Пан панови помагає. Втечеш звідси, то тебе досягне рука іншого пана. У них, рука руку миє.

— У нас не інакше! — сказав Савич.

— Щоби роздратованого козака ще більше не роздрухати і не загнати його в яку небезпечну роботу, Катуля сказав:

— Треба передумати, розглянутися, перебалакати. Може якийсь спосіб знайдеться. Спершу треба би провідати, чи вона справді хоче лишитися в монастирі, і що загадує зробити Барицький.

(Далі буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

З ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ У. Н. СОЮЗА.

ГОЛИЙОК, МАСС.

Ювилейна Кампанія для приєднування нових членів до У. Н. Союза з нагоди його 40-літнього існування вже на укінченню. І от з цього приводу я хочу висказати деякі думки, бо вважаю, що хоч ювилейна кампанія закінчиться, то одначе справа приєднування нових членів до нашої організації буде й надалі таксамо актуальною, як була вона й на протязі цього ювилейного року.

Як відомо, клич цьогорічної ювилейної кампанії був — приєднати до У. Н. Союза 5,000 нових членів. Відомим є вже також, що цього клича ми не виконали. Бо не знаю, чи навіть ми придбали 50 процентів з того числа, яке ми повинні були придбати. На мою думку, клич ювилейної кампанії був трудний до здійснення, одначе не був він таким, щоб його не можна було здійснити, колиб над його здійсненням були працювали не одиниці, не поодинокі відділи, але всі відділи. От якби так всі бувші делегати на минулу конвенцію У. Н. Союза були приєднати по 5 членів, то вже було би 2.000 нових членів. А додаймо 1,200 відділових урядників, то є предсідників, секретарів, і касієрів, а кождий з них якби приєднав був тільки по два члени, то вже було би знов 2,400 нових членів. А 600 свідоміших членів по одному членови, і вже маємо 5,000 членів. Через поділ праці можна було осягнути наміченy ціль, та біда є в тім, що тільки частина тих делегатів, урядників і членів почували себе до обовязку таку працю на себе наложити і її виконати.

Я хочу тут подати вислід праці відділу 52 У. Н. Союза. Не пишу я на те, щоб може хвалити наш відділ чи наших урядників, та всеж таки хочу піднести те, що заслугує на увагу. Наша місцевість мала, і в ній жиє дуже мале число наших українських родин. Не зважаючи на те, ми придбали до свого відділу досі 17 нових членів, а на цей місяць маємо ще 4 нових членів, так, що разом матимемо 21 нових членів. Очевидно, ті члени самі не прийшли до нас. **Ми за ними ходили, ми їх шукали,** ми робили так, як це роблять американські компанії, що посилають своїх аґентів.

Вважаю, що це є одинокий спосіб, в який можна дістати нових членів. Треба ходити по хатах, треба до одного чоловіка чи родини зайти і кілька разів, аж доки не переконаємо дотичну особу вступити в ряди У. Н. Союза. В такий власне спосіб ми дістали 21 нових членів, і то в місцевости, де жиє дуже мале число Українців. Тих нових членів могли дістати й інші відділи, колиб поступали в такий самий спосіб. А по місцевостях, де є велике число Українців, є далеко краще поле для праці. Я возьму тільки наприклад стейти Нової Англії, та такі місцевости, як Бостон, Провіденс, Вунсокет і інші. В тих місцевостях є багато Українців, які ще не належать до У. Н. Союза. Треба тільки завдати собі труду, треба їх переконати, та втягнути до орґанізації.

Для орґанізування нових членів є також важним, щоб головні урядники відвідували частіше громади, та заохочували відділових урядників та членів до праці. От наприклад стейти Нової Англії не мають ані одного головного урядника в головнім уряді У. Н. Союза, а це шкода, бо такий урядник повинен бути, і його потрібно.

Хоч ювилейний рік і ювилейна кампанія кінчаться, та я вважаю, що наша праця для У. Н. Союза щойно тільки почалася. Бо коли йде про приєднування нових членів з тут родженого покоління, то цей ювилейний рік був тільки початком праці над тим молодим поколінням. А щоб наша праця в наступному році пішла краще, то в першій мірі, вибираючи нових урядників на протязі цього місяця, ми повинні подбати, щоб до урядів входили люди одної думки, спільних поглядів, та охочі до праці. А далі треба також подбати, щоб, якщо тільки можливим, давати вищу нагороду тим людям, які працюватимуть над приєднуванням нових членів.

Ілія Вавришин, предс. від. 52 У. Н. Союза.

ОРАЧ

Надтягають сірі хмари,
Віє вітер холодний,
Лист пожовк, упав додолу:
Момент осени сумний.

Дні понурі скорим ходом
Назустріч зимі ідуть;
Поля сумом оповиті,
Мов важної хвилі ждуть.

Пусто, глухо, царить тиша,
Засипляє темний луг:
Лиш орач надій не тратить,
За чепиги держить плуг.

Крає скиби. Хоч утома
Часом його валить з ніг,
Він кріпить втомлені сили,
Сміло крає переліг.

Не зважає, що осінній
Вітер віє холодний,
Що упав вже лист пожовклий,
І наспів момент сумний.

Він кладе широкі скиби,
Не питає, що буде...
Бо в надії кріпить сили,
Що колись весна прийде.

М. Костишин.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СТЕМФОРД, КОНН.

Листопадове Свято.

Як минулими роками, так і цього року стемфордська громада відсвяткувала торжественно роковини відродження української державности на Західній Україні.

Дня 18 листопада була укр. греко-кат. церква наповнена народом, як на Великдень. По Службі Божій відправлено панахиду за наших Героїв. А вечором галя церковна була переповнена. Прийшли старші й молодші.

Вступне слово виголосив о. Василь Федаш, проголосивши програму свята. Потім вияснив, чому ми повинні обходити Листопадове Свято. Подав, що чим частіше й торжественніше будемо обходити такі свята й шанувати память геройських діл, до тим свідомішим станемо народом, а тоді й скорше добємося волі для України.

Потім співав хор під проводом дякоучителя Шовінського, а при акомпаніяменті п. А. Панасюк. З дитячого хору найкраще написалась Анна Бриян, при акомпаніяменті О. Кругляк. Деклямували: Ґ. Буяновська, А. Наумець, А. Козанська. Деклямації були переплітані стрілецькими піснями в память того, що минуло 20 років тому, як наші стрільці вирушили в бій з Москалями.

Святочний реферат виголосив недавно прибувший з краю гром. Р. Сліпий, професор Вищої Української Школи в Стемфорд. Бесідник перейшов усі ті страхіття, які переживає наш нарід під окупантами. Розповідав про „пацифікацію", Березу Картуську, голод і терор на Україні. По скінченню півторагодинної бесіди візвав присутніх до жертв на інвалідів і політичних вязнів.

Зібрано більшими жертвами $30.50, а дрібними $30.43. В церкві при панахиді зібрано $5.30. По оплаченню концертових видатків вислано до Обєднання $23.10 на інвалідів у старім краю, а $20 на політичних вязнів.

Жертвували:

По $2: о. В. Федаш, П. Вальчук; І. Михайлишин $1.50; по $1: В. Карій, Марія Панасюк, С. Панасюк, Г. Заплатинський, Текля Кочанська, І. Дорош, С. Корінь, Д. Малиняк, П. Хома, П. Качалуба, С. Куривчак, І. Кресан, І. Ґеряк, І. Тирчак, М. Когут, А. Кругляк, В. Бриян, Т. Пастущак, А. Городницький, В. Блащук, І. Зілюнка, К. Кульгович, Д. Криницький, О. Підгурський, Ксеня Пастушак.

Комітет.

НЮ БРІТЕН, КОНН.

Свято Державности.

В неділю, дня 18 листопада, відсвятковано в нас 16-літні роковини Першого Листопада.

Перед концертом відправив місцевий парох панахиду за борців, поляглих за українську справу. В церкві уставлено гарну могилу з березовим хрестом, а довкола неї стояли наші дівчата в українських строях.

Пополудні відбувся святочний концерт у просторій галі Нетен Гейл Джуніор Гай Скул. Величезна галя була повна публики, між якою було багато Американців. Співали хори: мішаний, чоловічий і дитячий. Спів випад дуже гарно. Улюблений тенор, п. Володимир Палюх, відспівав сольо. Проф. музики, п. М. Велентайн, відограв скрипкове сольо, а п. К. Річарсон сольо фортепянове. Деклямувала дуже гарно панна Марійка Зень. Всі ті виступи публика дуже горячо оплескувала.

З великим зацікавленням вислухали присутні святочну промову п. Дмитра Галичина, в якій він говорив про жертви, які ми положили в боротьбі за свою державу.

Чистий прихід з концерту, в сумі $135, вислано до Обєднання з таким призначенням: $10 на допомогу часописови „Лемко" „Лемко" у Львові, а $125 призначено на фонд О. У. Н., який тепер збирається.

Т. М.

МІДЯНИЙ ПЯТАК

(Байка).

Багато примх у дивака,
А ось одна з них: Пятака
Дивак звичайно узяв,
У срібну фарбу обмочив
І з мідяками положив.
І зараз все пішло вверх дном,
Такиж від того пятака,
Тай сталась ось кумедія яка:
Всіх мідяків цей пятачок
Загнати хоче у куток.
То він кричить і розпихає,
А то показує свій блеск,
Від всіх пошани він жадає.
„Голубчику", мідяк один озвався,
„Як бачу я, то пихи ти набрався,
Відколи ізкупався
У срібній фарбі;
Та ти, хоч наче срібло сяєш,
То мабуть сам того не знаєш,
Що вартости своєї не міняєш,
Котра ні більш, ні меньше, а така,
Як в кожного без фарби пятака".

— — — — — — — —

І між людьми такі бувають,
Що часто носа задирають,
Мов їм ціна Бог зна яка!
А того знать вони не знають,
Що варт вони лиш пятака.
А як народ їх охрестив,
Дитина навіть кожна знав,
Імя їм дуже влучне дав:
Держимордами називає.

П. Т.

Пані: Ганю, алеж так годі. Цеж цебричок до миття посуди, а ви, миете собі ноги!?

Наймичка: Алеж прошу пані, в цебричку є і посудина.

Малий Івась приїхав із великого міста вперше на фарму до вуйка. Все тут для нього цікаве, все нове.

— Вуйку, — питається — що то за дивний звір?
— І показує на корову.
— То корова, дитино.
— А що вона має на голові?
— Роги.
В цій же хвилині корова заричала.
— Вуйцю, вуйцю! — питається врадуваний Івась — а котрим рогом вона тепер затрубіла?

Гостра дискусія.

— Цеж кожний дурень зрозуміє, що я маю рацію!
— А я не розумію!
— Ну то скажімо, що майже кожний...

— Не знаєш, чому Канарчукова тепер так завзялася їздити до купелів, щоби схуднути?
— Знаю! Щоби могла говорити знайомим, що чоловік носить її на руках.

Івась вернувся до дому зі школи тай питається:
— Тату, пан професор сказав, що ми живемо на це на світі, щоби помагати ближнім. Чи то правда?
— Правда, сину.
— То коли так, то навіщо є на світі ті ближні?

НЕМОЖЛИВЕ.

— Чоловіче, ти пеш і пеш, начеб ти не знав, що кожна чарка горівки то цвях до твоєї труни.
— Чи ти думаєш, що є такі великі труни, в яких помістилося би так багато цвяхів?

ПОЧТА.

Перша „почта", про яку знає історія, була зорґанізована в старій перській державі шість століть перед Христом. Грецький письменник Ксенофон розказує, що Кир, тогочасний цар Персів, мав по цілій державі порозставлюваних післанців з осідланим кіньми, один від одного на день їзди верхом, щоб вони йому негайно привозили справоздання його намісників та новини з ріжних провінцій. Подібна почтова система була зорґанізована в інших країнах стародавнього світу, між іншим особливо справно в римській державі. Славний римський завойовник Юлій Цезар написав з Британії два листи до свого приятеля Ціцерона в Римі і кінні куріери, передаючи їх один одному, довезли один лист за 26, другий за 28 днів. Розуміється, почта та служила тільки для державного вжитку. Приватні люди пересилали листи окремими післанцями, або ждали нагоди, що хтось буде йти туди, куди їм треба писати. Першу почту для приватного вжитку завів римський цар Діоклеціян при кінці третього століття.

З упадком старинного світу на довгий час перервалася й правильна комунікація і тільки принадкові мандрівники переносили листи з краю до краю і з міста до міста. Публичну почтову систему зорґанізовано у Франції щойно при кінці тринацятого століття, в Англії аж у 1635 році, в Америці, чи то в тутешніх англійських кольоніях у Месечусетс, ще чотири роки пізніше.

В перших часах пересилка коштувала від 8 до 25 центів, залежно від віддалення. В 1847 році заведено почтові „марки". До того часу кожний лист треба було оплачувати наперед грішми. Той, що дістав листа, мусів теж окремо ще платити за доставу до дому. Щойно від 1863 року почтова марка оплачує вже й кошти листоношів, що розносять листи по домах.

В історії американської почти інтереснішиий момент представляє з себе так званий кінний експрес („поні експрес"), що в 1859 і 1860 році функціонував поперек цілого континенту, себто від Місісіпі до Тихого океану. Сама думка такої установи не була зовсім нова, хоча в Америці в той час мабуть і не знали, що точно такий „експрес" мав у своїм царстві сімсот літ передтим Джінґіс-Хан. В Америці було це зроблене так, що по дорозі від Місісіпі до Сан Франсіско розставлено стації з кіньми і верхівцями. Що 15 миль стояв кінь, все готовий до дороги. Перекидаючися з коня на коня, кожний їздець мав переїхати з почтою 75 миль, а там віддати її наступному почтареви, щоб віз її дальше. Коней для того підбирано якнайбистріших і верхівців легких і проворних, щоб не тільки відбули свою дорогу якнашвидше, а й щоб по дорозі могли виминути чи перегнати чатуючих на них Індіян. Багато почти вони не могли брати з собою, щонайбільше 15 фунтів, і пересилка листа таким „швидким" способом коштувала доволі дорого: пять долярів. Правильно десять, а найменш вісім днів треба було, щоб перевести почту тим „експресом" з Сейнт Джозеф над рікою Місісіпі до Сакраменто в Каліфорнії.

Щось подібно до того, хоч, очевидно, в зовсім новім стилю, представляє з себе теперішня повітрова почта знад Атлянтдійського до Тихого океану й між містами, що є по дорозі. Цілу дорогу поділено на етапи й обслугують її яких десять літаків. І розуміється, летуни теж міняються.

ФЛІС.

— Я чув, що ваш касієр утік. Чи забрав що зі собою?
— Так, мою жінку.
— Ні... я мав на думці щось вартісного!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

На інвалідів.

З нагоди Листопадового Свята, в неділю, дня 4-го листопада, в українській пресвитерській церкві відбулось поминальне богослуження по полеглих героях за визволення України. Пастор В. Кузів виголосив принагідну проповідь про героїв і геройські діла. Потім відбулася збірка, яку призначено на інвалідів. Збірку в сумі $28 вислано до старого краю на підмогу інвалідам через Обєднання.

Олекса Шумський.

ЛИТЛ ФОЛС, Н. Й.

На інвалідів.

Дехто з читачів „Свободи" подумає, що в Литл Фолс українське життя завмерло. Але воно так не є. До нашої місцевости заглянула депресія і безробіття таксамо, як і до інших міст Америки. Багато чесних громадян виїхали з нашої громади. Нас лишилося маленька громадка, але ми на дусі не падаємо. Про те факти говорять, бо в найтяжчих часах ми взялися до будови Української Галі, і її збудували. Хоч ми тягнемося з останнього, щоби виплатити довг, одначе не забуваємо про Рідний Край 11. листопада по Службі Божій о. В. Кушіль виголосив горячу промову про Рідний Край, і відправив панахиду за полеглих героїв та попросив присутніх, щоби зложили жертви на інвалідів. Зібрано малими датками $5.80. Знову 18. листопада гром. Н. Гавдида справляв 50-літні уродини свого життя. При гарній забаві гром. Йосиф Осташ попросив гостей, щоб не забули про бідних калік інвалідів. На його зазив гості зложили дрібними жертвами $7.45. А на 25. листопада справляли ми запусти, з яких прийшло $2.30, отже через Обєднання вислано разом $15.55, котрі призначено на інвалідів.

Н. Паламар.

НЕ ПОТУРАЙ

Я на руки дитину маленьку узяв;
Наче пташка вона щебетала,
І чи любить мене, я її запитав.
„Люблю" — щиро вона відказала.
Я її в очі дививсь і дивилася вона.
Наче ангел, так чисто, невинно;
А у мене думки налітали, неслись,
Наче вихор в степу безупинно.
І одна з тих думок зупинилась на мить
І мій мозок прошила голками;
А цю думку мою, щоб її знать колись,
Ось якими я скажу словами:

Коли мине, пора дитячих літ
І іншим поглядом поглянеш ти на світ,
То знай, що в нім багато дуже злого,
Фальшивого, лукавого, брудного.
О, бережись, не потурай
Нічому злому, а ступай
Слідами правди і добра.

П. Т.

Демчук, Іван Лимага, Юлія Штокайло, Григорій Яцишин, Микола Старенник, Михайло Дух, Микола Худяк, Франко Ломага, Михайло Барнич і Скрипецький по $1. Знову дрібними датками зібрано $3.11, так, що вислано до Обєднання разом $27.11.

Іван Павликовський.

МЕК КІЗ РАКС, ПА.

На Інвалідів.

Братство св. Володимира, від. 91 У. Н. Союза, призначило зі своєї каси $5, та переслало ту жертву через Обєднання на інвалідів.

А. Гальчак.

ДІТРОЙТ, МІШ.

На інвалідів.

Дня 14. жовтня на місячних зборах тов. Запорозької Січи, відділу 75 У. Н. Союза, предсідник відділу підніс, щоб з нагоди Листопадових Днів ухвалити якусь жертву на поміч нашим українським інвалідам. І так товариство ухвалило, щоб виасигнувати з товариської каси на ту ціль $5, а знову приявні члени зложили також $5 на ту саму ціль, так, що разом переслано через Обєднання $10. Жертви зложили: В. Тарас і Г. Маланяк по $1, М. Маланяк, С. Михайлюк, С. Саврaн і І. Слупецький по 50 центів, а Н. Дворчин, О. Зданкевич, В. Коваль і В. Чмир по 25 центів.

В. Тарас, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

На Просвіту і Рідну Школу.

Дня 21. жовтня відбулося в нашій громаді свято з нагоди 40-ліття У. Н. Союза. Чистий дохід з того свята виносив $45.65 і ту квоту Ювилейний Комітет ухвалив переслати через Обєднання до краю, призначуючи по половині на Просвіту і Рідну Школу.

За Ювилейний Комітет У. Н. Союза:

В. Левчик, предс.,
Я. Красновський, секр.
П. Остапчук, касієр.

ЕМБРІДЖ, ПА.

На народні цілі.

Український Запомоговий Комітет при укр. гр. кат. церкві переслав до Обєднання $29, призначуючи $15 на визвольну акцію, $10 на інвалідів і $4 родинам пок. Біласа і Данилишина.

За Комітет: **Йосиф Сорочак, Стах Волох, Іван Сухий.**

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

На Рідну Школу.

Товариство Українсько-Американських Горожанок переслало через Обєднання $7.50 на Рідну Школу.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

РІВЕРГЕД, Л. АЙ., Н. Й.

На голодуючих.

З нагоди вінчання гром. Василя Худяка, сина Миколи з панною Анною Барнич, дочкою Михайла, при веселій весільній забаві, на якій явилося багато гостей, нижче підписаний попросив приявного дяковчителя гром. Гуру, щоби він сказав кілька слів до гостей про наших бідних, голодних братів і сестер у рідній краю, та про наш обовязок супроти них. Вослідом цеї промови була збірка на голодуючих, яка принесла $27.11. Зложили: Марія Пойда $5; дяковчитель Гура і Іван Павликовський по $2; Магдалина Худяк, Іван Кукорудза, Волтa Пойда, Кучма, Василь Бандрівський, Олекса

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН.

(136).



Ольга, шпигунка, пробувала не думати про те, яка доля ждала її з рук отсього дикого чоловіка. Накінець вона спитала Тарзана, що він думає робити з нею, скінчивши будувати хату. „Я піду за західнього побережа...



„де я родився", відповів Тарзан, „але в джунглях нема потреби спішитися. Наперед я мушу запевнитися, що ви маєте де спати та добувати собі ще, що вам потрібне до життя". „Ви думаєте мене тут лишити...



„у цім страшнім лісі?" — вона скрикнула. „Чому ні?" — спитав її Тарзан." Я вас сюди не привів. Чи котрий з ваших товаришів поводився би краще з жінкою ворога?" „Ні один білий чоловік не лишив би безборонної жінки на жертву...



„диким звірам та дикунам", — відповіла дівчина з притиском. Тарзан здвигнув плечима. Пощо була ця вся балачка?—подумав він собі. І знову вони працювали, але тепер за ними слідкував Зубят, король малп, схований у гущавині, зовсім недалеко від них.